

E. Popowska

"Intarsia", Drezno 1986 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 41/3 (162), 199

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

INTARSIA (Intarsja). Drezno, Verlag der Kunst 1986, 438 str., 311 fotografii, 50 rys.

Książka, którą pragnę przedstawić czytelnikowi, powstała dzięki współpracy pięciu autorów z pięciu krajów. Prezentuje ona historię intarsji europejskich do dnia dzisiejszego. Liczne ilustracje przedstawiają najciekawsze przykłady intarsji na meblach, skrzyniach, przedmiotach użytkowych i innych we Włoszech, Francji, Niemczech, Anglii i Rosji. Książka składa się z 8 rozdziałów opracowanych przez poszczególnych autorów.

W rozdziale pierwszym *Historia intarsji do XIX wieku* Helmut Flade omawia genezę i rozwój intarsji do XIX w., opierając swe rozważania licznymi przykładami technik stosowanych w Egipcie, Francji, Anglii i wielu innych krajach Europy. Rozdział ten jest bogato ilustrowany przykładami prac starych mistrzów – Marota, Roentgena i innych.

W rozdziale drugim *Intarsja we Włoszech* Giuseppe Pieresca skupia uwagę czytelnika na sztuce intarsji włoskiej okresu renesansu, baroku, rokoka i klasycyzmu opierając się między innymi na wybitnych pracach Piffetiego i Maggioliniego.

W rozdziale trzecim zatytułowanym *Intarsja w Niemczech* Helmut Flade przedstawia rozwój sztuki intarsji w Niemczech od XVI w. podkreślając szczególną rolę ebenistów, poświęcając stosunkowo dużo miejsca ebenistom drezdeńskim z kręgu dworu Augusta Mocnego. Prezentując liczne przykłady stosowania intarsji na szafach, komodach, stołach, krzesłach, stojących zegarach itd. autor omawia szkoły sławnych mistrzów stolarskich, jak D. Roentgen, N. Geyer, K. F. Schinkel, P. Hoesel.

W rozdziale czwartym *Markieteria we Francji* Guillaume Janneau prezentuje rozwój sztuki zdobniczej mebli i innych przedmiotów z drewna w okresie od XVI do XVIII w. Autor omawia gatunki drewna najczęściej stosowane w intarsji, przedstawia projektantów i najbardziej znanych stolarzy francuskich tamtego okresu (A. C. Boulle, A. Gaudreau, C. Cressent, Ch. Topino, J. H. Riesner, J. F. Oeben i inni).

Rozdział piąty opracowany przez W. A. Lincoln przedstawia *Sztukę wykładania powierzchni w Anglii*. Autor prezentuje zmianę stylów zdobniczych mebli od 1901 r., ujawniając się między innymi w dominacji rodzaju drewna stosowanego do intarsji, prezentuje prace najbardziej reprezentatywnych mistrzów stolarskich (R. Adam, G. Hepplewhite, T. Sheraton). W rozdziale szóstym *Markieteria w Rosji* Tatiana Sokolowa daje bardzo liczne przykłady stosowania intarsji na komodach, szafkach, stolikach do gry, stolikach toaletowych i innych przedmiotach.

Szczególnie interesujący jest opracowany przez H. Flade siódmy rozdział o europejskiej sztuce wykładania powierzchni w XX w. Dostarcza on czytelnikowi wiele informacji, niekiedy rzadko spotykanych w literaturze o intarsji XX w. Omawiając obszar niemiecki podkreśla autor rolę K. Schmidta i architekta R. Riemerschmidta w zakładaniu niemieckich zakładów produkujących meble w Hellaerau.

Obszerny rozdział ósmy – *Surowce i technika* – opracowany również przez H. Flade omawia wyposażenie warsztatu stolarskiego, narzędzia, techniki i technologie stosowane przy intarsjowaniu, techniki uszlachetniania powierzchni, jak również zapoznaje czytelnika ze strukturą drewna.

Cennym działem książki jest wykaz 99 gatunków drewna spotykanych w intarsjach. W wykazie podane jest pochodzenie, właściwości, zastosowanie i nazwa botaniczna drewna.

Bogactwo informacji i wspaniała szata edytorska sprawiają, że książka ta stanowi bardzo cenną pozycję wśród opracowań poruszających tematykę intarsji.

oprac. dr inż. E. Popowska

Stanisław Stawicki, *Papirusy Tebańskie – antyczna źródło wiedzy o technikach artystycznych*. Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich. Wrocław – Łódź 1987, ss. 332, ilustr. 65.

Publikacja dotyczy tzw. Papirusów Tebańskich pochodzących z III w. n.e., a traktujących o technologiach metali, naśladownictwach kamieni szlachetnych i technologii farbiarstwa. Czym są Papirusy Tebańskie? Około 1828 r. w pobliżu Teb znaleziono różnego rodzaju papirusy. Część z nich została zdeponowana w Bibliotece Uniwersyteckiej w Lejdzie. Tu zostały opracowane, przetłumaczone na łacinę i wydane w dwóch tomach. Pierwszy tom zawierał papirusy oznaczone literami od A do U, drugi V, W, X, Y, Z.

Jeden z odkrytych papirusów trafił do Królewskiej Szwedzkiej Akademii Starożytności w Sztokholmie i ten nosi nazwę Papirusu Sztokholmskiego.

Papirusy zawierają bardzo różną treść. Dla interesujących się rozwojem technologii technik artystycznych i konserwatorów cenny jest z pierwszego zbioru papirus oznaczony „X”, zwany w różnych opracowaniach Papirusem Lejdeńskim, oraz Papirus Sztokholmski. Właśnie te dwa zabytki stanowią przedmiot pracy autora. Podają one wiele recept poświęconych technologii metali kolorowych, oczyszczaniu złota i srebra, imitacjom tych metali, złoceniu, naśladownictwu kamieni szlachetnych i ozdobnych. W odrębny dział można ująć technologię farbiarstwa.

Te dwa papirusy są jednocześnie dokumentem egipsko-rzymskiej wiedzy o chemii i jako takie doczekały się wielu opracowań. Papirusem Lejdeńskim zajmował się m.in. znany chemik francuski, Marcellin Berthelot.

Autor omawianej pracy charakteryzuje w sposób krytyczny i znamionujący doskonałą znajomość materiału stan badań nad rękopisami. W języku polskim do tej pory ukazały się o nich tylko wzmianki oparte głównie na tłumaczeniach niemieckich. Jeden z rozdziałów poświęcony jest bardzo wnikliwej analizie pochodzenia i datowania papirusów, na podstawie formy zewnętrznej i treści. Wszystkie dane wskazują na to, że powstały one w końcu III w. n.e., że są kompilacją przepisów pochodzących z różnych, a nawet wcześniejszych źródeł. Były one kopiami przeznaczonymi do sprzedaży.

W podstawowej części pracy omówione zostały problemy technologiczne, techniczne i materiałowe występujące w papirusach. Analizę przeprowadził autor na bazie polskiego tłumaczenia w zestawieniu z innymi znanymi tekstami starożytnymi, tekstami późniejszymi i obecną wiedzą. Efektem tego jest rozszyfrowanie skomplikowanego technologicznego słownictwa starożytnych, prowadzące do pełnego niemalże zrozumienia recept. Te niezwykle żmudne porównania są bardzo cenne. Przekazują czytelnikowi nie tylko treść dwóch papirusów, lecz wprowadzają w świat techniki starożytnych. Nie była to już alchemia oparta często na magii, lecz dojrzała